

Az emberi jogok oktathatóságáról

Európa Tanács Információs és Dokumentációs Központ
Kalocsa, 2008. április 29.

Kósa András László
Közéletre Nevelésért Alapítvány

Az emberi jogok jellemzői

- az emberi jogokat nem lehet **MEGVENNI**, vagy **ÖRÖKÖLNI**;
- az emberi jogok az emberiség **MINDEN TAGJÁT** (fajra, nemre, vallásra, politikai nézetre, nemzeti, társadalmi hovatartozásra tekintet nélkül) **ALANYI JOGON** illetik meg;
- **VELÜNK SZÜLETETT** jogok;
- az emberi jogok **ELIDEGENÍTHEHETLENEK** (akkor is vannak, ha azt más törvények nem ismerik el);
- az emberi jogok **OSZTHATATLANOK**. Minden embernek joga van szabadságban, biztonságban és tisztességes életfeltételek között élni.

Az emberi jogok oktatásáról

Az emberi jogok oktatása nemcsak azt jelenti, hogy az emberi jogokról, hanem azt is, hogy az emberi jogokért oktatunk.

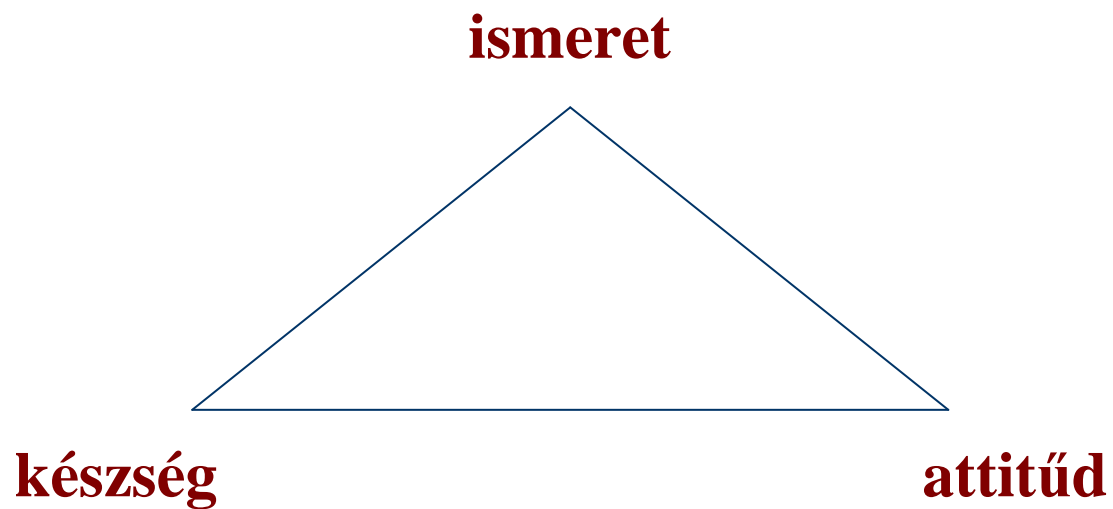
A tanulás tervezett (formális vagy nem formális) folyamat.

„Olyan oktatási- képzési programok, nevelési célú tevékenységek, amelyek az emberi méltóságban való egyenlőség hirdetését állítják a középpontba, összekapcsolva azt más célokkal, mint például: elősegíteni a kultúrák közötti tanulási folyamatokat (interkulturális tanulás), az állam polgár részvételét a társadalom életében, a kisebbségek esélyegyenlőségét.”

(Az Európa Tanács Ifjúsági Programjának hivatalos definíciója az emberi jogi képzésről)

Az oktatás szintjei

A tanulás szintjei

- **Kognitív szint:** tudás vagy meggyőződés elsajátítása
- **Érzelmi szint:** hogyan sajátítjuk el érzelmeink kifejezését, illetve ezek változását
- **Viselkedési szint:** ami a tanulásból látható

A tudás szintjei

1. **Ismertség:** felidéz, felismer, tisztában van valaminek a létezésével
2. **Megértés:** egyik formából a másikba ültet
3. **Alkalmazás:** az információt egy új helyzetre alkalmazza
4. **Elemzés:** egy helyzetet megvizsgál és elemeire bont
5. **Összegzés:** az információkat új módon illeszti össze
6. **Értékelés:** meghatározott kritériumok alapján megítél

Tanítási módszerek

- **Tanítás:** új tudástartalom, ismeret közvetítése és elsajátítása áll a középpontban.
 - Feltétele: elméleti és gyakorlati ismeretek, jó prezentációs képesség
- **Gyakorlati oktatás, tréning:** adott terület speciális tudása. Cselekvési tudás elsajátítása áll a középpontban. Learning by doing.
 - Feltétele: széleskörű szociális és a csoportokkal való bánásmód kompetencia, ráhangolódás, gyors reagálási képesség
- **Tanácsadás:** a tanárok szaktudásukat a résztvevők konkrét kérdéseivel és problémáival kell kapcsolatba hozniuk.
 - Feltétele: az általánosítás konkrét esetekre való lebontása
- **Moderálás:** keretfeltétel megteremtése. A tanár nem tudásközvetítő vagy módszertani szakértő, hanem kompetens beszélgetőpartner.
 - Feltétele: strukturálási képesség, ügyes vitavezetés

Technikák

- **Szimulációs gyakorlat:** viselkedési modellek lemásolása, tanítása. Az egyént egy bizonyos valóságos vagy szimulált szerepbe helyezzük. Lehetőség a határok kipróbálására, vonások felfedezésére.
- **Szerepjáték:** a résztvevők élményeinek felfedezésén és az átadott forgatókönyvön alapuló aktív tanulási technika. A csoportban minden személynek megvan a maga szerepe.
- **Egyéni gyakorlatok:** Önkritikus, kérdező és kíváncsi alapállásra ösztönöz. Önmagunk felfedezésén keresztül történő tanulás.
- **Kutatás és bemutatók:** együttműködésen alapul. Tapasztalatok, érzések, megfigyelések előhozása.

Technikák (2.)

- **Eszmecsere, vita, konfrontáció:** viselkedési modellek lemásolása, tanítása. Lehetőség a határok kipróbálására, vonások felfedezésére.
- **Problémamegoldás:** a határok bemutatására alkalmas.
- **Értékelés:** Információt gyűjtünk egy cselekvés eredményeiről.
- **Bemelegítő gyakorlatok:** hangulat megteremtése, résztvevők aktivizálása, téma bevezetése.

A tanító szereplehetőségei

Irodalom

- **Kezdő lépések. Tananyag az emberi jogok oktatásához, Alapítvány az emberi jogok és a béke oktatásáért, Budapest, 1999**
- **Kompasz. Kézikönyv a fiatalok emberi jogi képzéséhez, Mobilitás Ifjúsági Szolgálat, 2002**
- **Compasito, Manual on human rights education for children, Council of Europe, 2007**
- **Ismerd meg jogaidat! Az emberi jogok albuma, Európa Tanács Információs és Dokumentációs Központ, Budapest, 1995**

Alapdokumentumok

Emberi jogok egyetemes nyilatkozata (ENSZ, 1948)

**Polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmánya
Gazdasági, szociális és kulturális jogok nemzetközi
egyezségokmánya (ENSZ, 1966)**

**Egyezmény az emberi jogok és alapvető szabadságok
védelméről (Róma, 1950)**

Az Emberi Jogok Európai Egyezménye (Róma, 1950)

Egyezmény a Gyermek Jogairól (New York, 1989)